

Универзитет у Београду
Факултет политичких наука

НАСТАВНО–НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА УНИВЕРЗИТЕТА У
БЕОГРАДУ

На седници Наставно–научног већа одржаној 27.06.2024. године именована је комисија за преглед и оцену докторске дисертације Марије Недељковић–Правдић, под насловом **„Примена искустава нормализације односа „две Немачке“ (1972) на Корејском полуострву у постхладноратовском раздобљу”** у саставу: проф. др Драган Симић, редовни професор Факултета политичких наука Универзитета у Београду, доц. др Милан Крстић, доцент, Факултет политичких наука Универзитета у Београду и др Михајло Вучић, виши научни сарадник, Институт за међународну политику и привреду (ИМПП) из Београда. Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова Наставно–научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду подноси следећи:

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Основни подаци о кандидаткињи:

Марија Недељковић–Правдић је рођена 17. маја 1979. године у Чачку, где је завршила основну школу и Гимназију са одличним успехом. Дипломирала је енглески језик и књижевност на Филозофском факултету у Приштини 2003. године са просечном оценом 9.05.. На основу изузетних академских резултата током студија, 2001. године примила је стипендију Владе Краљевине Норвешке. Јануара 2006. године, Марија је уписала програм мастер студија у области пословне администрације, смер међународни маркетинг на *Berne University of Applied Sciences, City of London College*, где је јуна 2007. године стекла звање *Executive MBA in International Marketing*. Ментор јој је био проф. др. Lester Massingham.

Као стипендиста Фондације др Зоран Ђинђић путем програма „Искусити Европу – млади српски професионалци у Аустрији – програм радних пракси Зоран Ђинђић”, Марија стручну праксу обавља на Светском универзитетском сервису у Грацу (*WUS Austria*). На Економском факултету у Београду, 2010. године нострификовала је диплому стечену у Лондону, као диплому дипломских академских студија са звањем дипломирани економиста–мастер, област Пословно управљање.

Поред докторских студија на Факултету политичких наука у Београду, Марија је 2022. године одбранила докторску дисертацију на Филолошком факултету у Београду, са темом докторске дисертације „Језички пејзажи подељеног града: Северна и Јужна Митровица” и тиме стекла научни степен доктора филолошких наука. Просечна оцена током студирања била је 9.88.

Професионалну каријеру започела је 2003. године у просветном систему Републике Србије, на месту професора енглеског језика у основним и средњим стручним школама у Ивањици, а од 2007. до 2012. године на месту предавача за пословни енглески језик и асистента за предмет маркетинг и односи са јавношћу на Високој школи за пословну економију и предузетништво у Београду.

Поред ових радних ангажовања, од јула 2009. до децембра 2012. године, ради при мисији владавине права Европске уније на Косову – ЕУЛЕКС у Приштини на позицији аналитичара српских медија. У децембру 2012. године унапређена је на позицију службеника за комуникацију Европске уније за север Косова. У новембру 2014. године, Марија напушта ЕУЛЕКС и прелази да ради за Канцеларију Специјалног представника ЕУ на Косову/ЕУ Канцеларије на позицији политичке саветнице за север Косова. Додатно, веома је активна у невладином сектору, па се од 2015. године, на позицији извршне директорке НВО „Центар за мониторинг и активизам”, бави и имплементацијом пројеката чији је фокус на медијској слободи, али и одговорности, слободи изражавања, транспарентности рада органа локалне самоуправе, корупцији, промоцији помирења и регионалне сарадње, основних људских права подржаних од стране Европске задужбине за демократију, Фондације за отворено друштво, Француске Амбасаде у Србији и сл. Од јануара 2020. године запослена је у ЈП „Пошта Србије”, на различитим позицијама.

Радови кандидаткиње који су објављени или прихваћени за објављивање у оквиру рада на докторској дисертацији:

Недељковић–Правдић, Марија. (2013). Нова источна политика Савезне Републике Немачке као модел за решавање сукоба. *Међународна политика*, 64 (1150), 49–68, категорија М52; ISSN: 0543–3657;

Текст се бави истраживањем достигнућа на пољу уговорних односа и испитивањем у којој мери модалитети спољног деловања могу послужити као образац (барем делимичан) будућег деловања других држава које се суочавају са сличним проблемима разматрајући однос између две Кореје као студије случаја. Ауторка истиче да успешност разрешења сукоба умногоме зависи и од способности правременог прилагођавања страна у сукобу променама насталим у међународном окружењу. У раду се долази до закључка да је нова источна политика Западне Немачке делимично применљива на случај две Кореје, уколико се не би инсистирало на уједињењу, већ само на нормализацији односа две Кореје и на стабилности ширег региона. Решење за успешну имплементацију политике приближавања две Кореје треба тражити пре свега у продубљивању билатералне и економске размене и сарадње између две земље, без обзира на постојећу територијалну поделу.

Поред наведених, кандидаткиња је објавила и следеће радове:

1. Недељковић–Правдић, Марија. Значај језичког пејзажа у проучавању мањинске језичке политике. *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* 58/1 (2015): 37–51, категорија М24;
2. Недељковић–Правдић, Марија. Мањинска образовна политика на Косову – правна регулатива и паралелни ситеми образовања. *Методички видици*, 5 (2014): 275–292, категорија М53;
3. Недељковић–Правдић, Марија. Грађа за библиографију „Језичка политика на Косову” Институт за српски језик САНУ. *Лингвистичке актуелности*, 25 ((2014): 118–125, категорија М53;
4. Недељковић–Правдић, Марија. Имплементација правних докумената о употреби језика на Косову и Метохији. *Анали Филолошког факултета*, свеска I, 26 (2014): 371–387, категорија М52;
5. Недељковић–Правдић, Марија. О важности интердисциплинарних и трансдисциплинарних истраживања. Институт за српски језик САНУ. *Лингвистичке актуелности*, 24, (2014): 9–23, категорија М53;
6. Трапара, В., и Недељковић–Правдић, Марија. (2014). Укључивање Косова у процес стабилизације и придруживања. У: Ђукановић, Д., и Трапара, В. (уред.) *Европска унија и Западни Балкан – изазови и перспективе*. (стр. 244–255). Београд: Институт за међународну политику и привреду.
7. Недељковић–Правдић, Марија. (2013). Нова источна политика Савезне Републике Немачке као модел за решавање сукоба. *Међународна политика*, 64 (1150), 49–68, категорија: М52
8. Недељковић–Правдић, Марија. (2013). Комисија за ревизију људских права као механизам за праћење спољне одговорности мисије Европске уније на Косову. *Европско законодавство*, 43–44, 361–375, категорија М51;
9. Недељковић–Правдић, Марија. (2012). *Business English with Correspondence*. Београд: Висока школа за пословну економију и предузетништво. (COBISS.SR-ID 190237196).
10. Недељковић–Правдић, Марија. (2010). How to create powerful brands – an investigation. *Serbian Journal of Management*, 5(1), 77–95, категорија М24;

Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација **Марије Недељковић–Правдић**, обухвата 271 компјутерски штампане странице, а подељена је на следећа поглавља: Уводна разматрања (стр. 1–3); **1.** Предмет и циљ дисертације (стр. 3–18); **2.** Критички преглед постојеће литературе о политикама нормализације односа (стр. 18–35); **3.** Модели политичког одлучивања: полихеуристичка теорија (стр. 35–58); **4.** Стварање услова за појаву нове источне политике (стр. 58–105); **5.** Нова источна политика (1969–1974) (стр. 105–138); **6.** Неуспех нормализације односа две кореје током Хладног рата (стр. 138–168); **7.** Северна политика (1988–1993) (стр. 168–190); **8.** Сунчана политика (1998 – 2007) (стр. 190–213); **9.** Приказ резултата истраживања и дискусија (стр. 213–238); **10.** Закључна разматрања (стр. 238–245); Литература (стр.

245–261); Медијски извори, говори, текстови споразума и архиве докумената (стр. 261–265); Прилози: Прилог 1 – Заказивање интервјуа са директором Канцеларије немачке Фондације „Fridrih Ebert” у Београду (Dr. Michael Ehrke, Friedrich Ebert Stiftung) (стр. 265–267), Прилог 2 – Консултације са једним од оснивача полихеуристичке теорије проф. Алексом Минцом (prof. Alex Mintz) око примене теорије у докторској дисертацији (стр. 267–271). Следи биографска белешка о ауторки тезе, Изјава о ауторству, Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и Изјава о коришћењу. Поглавља су систематично рашчлањена на велики број потпоглавља, чиме је структура рада додатно учвршћена, а читање рада олакшано. Списак литературе садржи 348 библиографских јединица (научне књиге и чланци, без медијских извора, говора, текстова споразума и архиве докумената). Дисертација у истраживачком делу садржи и 3 графика/табеле. Дисертација садржи сажетак на српском и енглеском језику са одговарајућим кључним речима. У погледу форме и садржаја, дисертација је урађена у складу са правилима Универзитета у Београду и Факултета политичких наука.

Предмет и циљ дисертације

Предмет истраживања докторске дисертације је анализа успеха нове источне политике коју је покренула Западне Немачке у хладноратовском периоду у односу према земљама совјетског блока, посебно према Источној Немачкој, као и анализа неуспеха примене сличног модела у корејском случају, кроз северну и сунчану политику, у постхладноратовском периоду. У раду је кандидаткиња пошла од поставке да разлике између немачког и корејског случаја треба да буду разматране на основу перцепције кључних актера који доносе одлуке, применом полихеуристичке теорије. Марија Недељковић–Правдић, оцењује да је хладноратовски сукоб Истока и Запада довео до вештачке поделе етнички истих народа у три државе: Немачкој, Кореји и Вијетнаму. „Немачка се ујединила мирним путем након завршетка Хладног рата”, примећује кандидаткиња и наставља, „Вијетнам се ујединио силом током Хладног рата, а две Кореје су до данас остале једино „наслеђе“ Хладног рата”. Она додаје да се у случају Кореје, ове две државе не само нису ујединиле, већ нису успеле да нормализују односе, „иако је било више покушаја да до нормализације односа дође”.

Према мишљењу кандидаткиње, уједињење насилним путем у случају две Кореје није могуће, пре свега због нуклеарног наоружања Северне Кореје, па је, сходно томе, влада Јужне Кореје проценила да би тзв. Нова источна политика (Neue Ostpolitik, 1969–1974), коју је водила СР Немачка и која је довела до нормализације односа између две Немачке могла да послужи као путоказ за превазилажење поделе на Корејском полуострву. Јужна Кореја је по угледу на Западну Немачку осмислила сопствену верзију источне политике усмерену ка Северној Кореји под симболичним називом северна политика (Nordpolitik, 1988–1993), коју је касније заменила тзв. сунчаном политиком (Sunshine policy, 1998–2007). Упркос овим покушајима, закључује кандидаткиња, до нормализације односа између две Кореје није дошло. Главни разлог томе кандидаткиња налази у чињеници да постоје значајне разлике између односа две Немачке у време Хладног рата и односа две Кореје у постхладноратовском периоду, које детаљно и образлаже у деветом поглављу

докторске дисертације. Полазећи од такве оцене она долази до става да није реално очекивати нормализацију односа две Кореје у догледно време. Кандидаткиња констатује да разлике у контексту између немачког и корејског случаја би требало да буду разматране на основу перцепције кључних актера, односно начина на који га политички одлучиоци виде и на основу тог виђења доносе одлуке.

На основу овако формулисаног проблема истраживања кандидаткиња поставља своје главно истраживачко питање: *зашто северна политика (Nordpolitik, 1988-1993) и политика сунца (Sunshine policy, 1998-2007) за разлику од нове источне политике (Neue Ostpolitik, 1969-1974) нису довеле до нормализације односа земаља у питању?* Из њега, она изводи и следећа истраживачка потпитања: 1) *како је дошло до нормализације односа Западне и Источне Немачке, без уплива у то да ли је и на који начин нова источна политика касније утицала на уједињење две Немачке?* и, 2) *зашто по завршетку Хладног рата током спровођења северне политике до нормализације односа две Кореје није дошло и да ли је оправдано да се у стручној литератури разлози за неуспех углавном траже у нуклеарним амбицијама Северне Кореје?* То кандидаткињу води и до следећег потпитања: *да ли је до нормализације односа две Кореје за време спровођења политике сунца могло доћи да је постојала већа ангажованост спољашњих субјеката који су допринели подели?*

За потребе истраживања кандидаткиња је користила полихеуристичку теорију, која премешћује јаз између когнитивних и теорија рационалног одлучивања. Оправдање за избор ове теорије кандидаткиња налази у чињеници да полихеуристичка теорија представља синтезу како психолошких, тако и компоненти теорије рационалног избора, како би пружила одговарајуће објашњење процеса доношења одлука. Кандидаткиња истиче да је „у првој фази доношења одлука, скуп могућих опција смањен применом тзв. „принципа ненадокнадивости“ (noncompensatory principle), да би се на тај начин отклониле неприхватљиве, а одредиле одрживе алтернативе политичких одлука. У првој фази имамо примену когнитивног или психолошког приступа разматрањем утицаја који одређена политичка одлука може имати на политичком, војном, економском и дипломатском нивоу. „Принцип ненадокнадивости“ би било доношење политичке одлуке која угрожава политички опстанак лидера. У другој фази примењује се теорија рационалног избора.

Истраживање је временски ограничено на истраживање односа између две Немачке од завршетка Другог светског рата (од 1949. до 1969. године) па до доласка социјално-либералне коалиције Вилија Бранта на власт, од 1969. до 1974. године. Исто тако, кандидаткиња се бавила историјском перспективом поделе две Кореје, дакле временским периодом од 1945. године и почетка Хладног рата, а потом и положајем две Кореје по завршетку Хладног рата, као и дубљим мотивима покретања политике нормализације односа од стране Јужне Кореје (северна политика, од 1988. до 1993. године). Истраживањем је обухваћен и временски период покретања тзв. политике сунца, од 1998. до 2010. године.

Истраживањем је просторно обухваћена пре свега територија Савезне Републике Немачке (Западна Немачка) и Немачке Демократске Републике (Источна Немачка), као и Демократске Народне Републике Кореје (Северна Кореја) и Републике Кореје (Јужна Кореја). За потребе бољег и потпунијег разумевања политике нормализације односа, као и утицаја кључних актера, кандидаткиња се

осврнула и на утицај великих сила: СССР–Русије, САД, Јапана, Кине, Француске и Велике Британије.

Основни циљ истраживања је покушај да се објасне разлике између две подељене земље које су се у случају две Немачке завршиле уједињењем док у случају две Кореје нису ни нормализовала односе. Марија Недељковић–Правдић истиче да друштвени значај овог истраживачког проблема произилази из значаја решења корејског питања, које представља како главну безбедносну претњу, тако и главну препреку регионалној интеграцији у Источној Азији, па стога кандидаткиња сматра да је од великог научног значаја проналажење узрока неуспеха нормализације односа између две Кореје, како би се на основу постојећих сазнања одређивале будуће смернице у решавању не само сложене ситуације на Корејском полуострву, већ и осталих нерешених сукоба. Кандидаткиња даље истиче да се научни значај ове теме огледа и у теоријским објашњењима политика нормализације односа које су водиле Западна Немачка и Јужна Кореја.

Основне хипотезе од којих се пошло у истраживању

У складу са формулисаним истраживачким проблемом, теоријском оријентацијом и постављеним истраживачким питањима, кандидаткиња је поставила генералну хипотезу истраживања која гласи: *„Политике нормализације односа између две Кореје су биле неуспешне, за разлику од нове источне политике у случају две Немачке, због тога што нормализација односа две Кореје није била исплатива свим кључним актерима“.*

Кандидаткиња ову генералну хипотезу разрађује у три посебне хипотезе:

Прва посебна хипотеза гласи: *„Нова источна политика је била успешна због тога што је била реализована у време када је постојала потреба за детантом у односима СССР–а и САД, и када је било у интересу свих кључних актера да до нормализације односа дође“.* Кандидаткиња додаје да је нова источна политика почела да се спроводи упоредо са променом власти у Западној Немачкој, упоредо са добијањем безбедносних гаранција од стране великих сила, као и постојања климе поверења између две Немачке. „Принцип ненадокнадивости“ свих кључних актера је био задовољен у случају две Немачке. Западна Немачка је у датим околностима повећала корист, док је „крајња награда“ постала могућа са распадом СССР.

Друга посебна хипотеза гласи: *„Северна политика није довела до нормализације односа две Кореје због тога што се најважнијем актеру (Јужној Кореји) више исплатило да стекне међународно признање, односно „крајња награда“ је била премала у односу на „принцип ненадокнадивости“.* Кандидаткиња истиче да је Јужна Кореја искористила изолацију Северне Кореје како би стекла предност у текућем ривалитету са Северном Корејом, насупрот усмерености ка нормализацији односа са њом и каснијем уједињењу. Нуклеарне амбиције Северне Кореје, сматра кандидаткиња настају као директна последица нерешене безбедносне дилеме, односно мотива Северне Кореје да спрече САД да их нападну.

Трећа посебна хипотеза гласи: *„Политика сунца није довела до нормализације односа две Кореје, пре свега због недовољне ангажованости САД и политике коју је водила према Северној Кореји“.*

Извођење закључака је спроведено у складу са теоријском поставком полихеуристичке теорије и описаним моделима разматрања процеса нормализације односа, чиме је кандидаткиња потврдила постављене хипотезе.

Опис садржаја дисертације (структура по поглављима)

Докторска дисертација је подељена на **уводна разматрања** и **десет поглавља**. У **уводним разматрањима**, Марија Недељковић–Правдић сажето износи структуру докторске дисертације.

Поглавље **Предмет и циљ дисертације** има следећа потпоглавља:

1.1 *Формулација проблема истраживања и истраживачког питања*

1.2 *Значај истраживања*

1.3 *Резултати претходних истраживања*

1.4 *Операционализација кључних појмова*

1.5 *Временско и просторно одређење предмета истраживања*

1.6 *Хипотезе*

1.7 *Методе које ће се у истраживању применити*

1.7.1. *Извори*

1.7.2 *Методе*

1.8 *Очекивани резултати и научни допринос*

У складу са формулисаним истраживачким питањима, кандидаткиња износи основне елементе пројекта, циљеве истраживања, допринос и хипотезе истраживања. У првом поглављу дисертације, кандидаткиња указује на потребу да неуспех нормализације односа две Кореје буде разматран са аспекта недовољне исплативости кључним актерима.

Критички преглед постојеће литературе о политикама нормализације односа има следећа потпоглавља:

2.1 *Нова источна политика (Neue Ostpolitik)*

2.2 *Северна политика (Nordpolitik)*

2.3 *Сунчана политика (Sunshine policy)*

2.4 *Сличности и разлике између корејског и немачког случаја*

У другом поглављу, кандидаткиња се бавила критичким прегледом постојеће литературе о политикама нормализације односа, и то у случају Западне Немачке – нове источне политике и у случају Јужне Кореје – северне политике и политике сунца, али и прегледом литературе која се бави поређењем студије случаја две Немачке и две Кореје. Историјска емпиријска истраживања совјетске зоне окупације доживела су процват током деведесетих година прошлог века, за разлику од истраживања западних окупационих зона, која су била предмет емпиријских истраживања знатно раније, истиче се у истраживању. Кандидаткиња се посебно осврнула на литературу која дефинише појам нормализације односа, како би дала сопствену дефиницију овог појма, као показатеља његовог неуспеха у случају две Кореје.

Модели политичког одлучивања: полихеуристичка теорија има пет потпоглавља:

3.1 *Спољна политика и одлучивање*

3.2 *Место полихеуристичке теорије у когнитивно–рационалној дебати*

3.2. 1 Модели политичког одлучивања

3.3 Основни постулати полихеуристичке теорије

3.3.1 Матрица одлуке

3.4 Најзначајнији радови о примене полихеуристичке теорије

3.5 Слабости и ограничења полихеуристичке теорије

У трећем поглављу докторске дисертације кандидаткиња концизно и прегледно сумира основне поставке и резултате у домену полихеуристичке теорије, као једног од модела политичког одлучивања, али одређује и место полихеуристичке теорије у постојећој рационално–когнитивној дебати уз приказ најзначајнијих теоријских модела одлучивања. Досадашњи допринос полихеуристичке теорије испитивању процеса доношења одлука кандидаткиња анализира прегледом најзначајнијих радова из ове области и могућностима примене полихеуристичког модела у различитим контекстима међународних односа и унутрашње политике. На крају кандидаткиња идентификује основне слабости овог модела и могућности за превазилажење идентификованих слабости.

Стварање услова за појаву нове источне политике има следећа потпоглавља:

4.1 Положај Немачке у периоду од Другог светског рата до Хладног рата

4.2 Оснивање и развој две немачке државе

4.3 Утицај друге Берлинске кризе на међународне и односе две немачке државе

4.4 Кључни принципи западне политике (*Westpolitik*) Конрада Аденауера

4.5 Развој политичког живота у послератној Немачкој

4.6 Формирање „Велике коалиције” (1966–1969)

У **четвртом поглављу** докторске дисертације, Марија Недељковић–Правдић хронолошки описује генезу тзв. „немачког проблема”, као основе идеолошке конфронтације бивших ратних савезника од завршетка Другог светског рата и оснивања две немачке државе па до краја шездесетих година прошлог века. Почетак Хладног рата, односно стварање блоковске поделе утицало је, не само на стварање две политичке, економске и културне идеологије на међународном плану, већ и на друштвено–политички развој Немачке, истиче кандидаткиња. Током педесетих година створена је основа и политички консензус за будуће решење немачког питања посредством чланства у Атлантском савезу и европских интеграција. Истовремено, Западна Немачка је остала затворена у политичком и идеолошком сукобу са СССР–ом и Источном Немачком. Формирањем тзв. Велике коалиције, у којој Вили Брант постаје министар спољних послова и вицеканцелар, долази до промене политичког усмерења у Савезној Републици Немачкој и побољшању односа са Истоком, иако није развијен кохерентан одговор на изазове променљивог домаћег и међународног окружења.

Нова источна политика (1969–1974) садржи девет потпоглавља:

5.1 *Зачеци Нове источне политике (Neue Ostpolitik) током Западне политике (Westpolitik)*

5.2 Долазак Вилија Бранта на власт (*Zwei Staaten, eine Nation*)

5.3 Споразум о ненасиљу (*Moscow Treaty*)

5.4 Варшавски споразум (*Warsaw Treaty*)

5.5 Споразум између четири окупационе силе (*Quadripartite Agreement*)

5.6 Основни споразум (*Grundlagenvertrag/The Basic Treaty*)

5.7 Побољшање односа САД и СССР (1969–1972)

5.8 Споразум са Чехословачком (*Prague agreement*)

5.9 Спровођење нове источне политике

У **петом поглављу**, кандидаткиња анализира ток спровођења нове источне политике, односно садржај и важност споразума који су потписани између Западне Немачке и земаља Источне Европе од 1970. до 1973. године. Нова источна политика значила је прекид са двадесетогодишњим одбијањем Западне Немачке да пружи било какву врсту званичног признања Источне Немачке и прихватање послератних граница. Чињеница да је Западна Немачка прихватила да поновно уједињење две Немачке није практична политика у догледној будућности омогућила је влади Источне Немачке да либерализује контакте између две државе и тако ојача осећај заједничке припадности једној нацији. У овом поглављу Марија Недељковић–Правдић анализира побољшање односа суперсила и утицај детанта на нормализацију односа две Немачке, али кандидаткиња се није бавила тиме да ли је и у којој мери нормализација односа две Немачке утицала на касније уједињење.

Неуспех нормализације односа две Кореје током Хладног рата има следећа потпоглавља:

6.1 Настанак две корејске државе

6.2 Корејски рат (1950–1953)

6.3 Заједнички споразум (*North–South Joint Communiqué*)

6.4 Развој Северне и Јужне Кореје у хладноратовском периоду

6.4.1. Развој политичког и економског система Јужне Кореје

6.4.2 Политички и економски развој Северне Кореје у хладноратовском периоду

У **шестом поглављу**, кандидаткиња се бавила историјском перспективом поделе и настанка две Кореје, као и покушајима нормализације односа две Кореје након Корејског рата и током читавог хладноратовског периода. Акцент је био на приказу политичког и економског развоја две корејске државе у хладноратовском периоду, као и на утицају кључних актера на процес нормализације односа две Кореје и на анализу њихових спољних политика по питању уједињења, односно нормализације односа две Кореје.

Северна политика (1988–1993) има три потпоглавља:

7.1 Почетак процеса демократизације у Јужној Кореји

7.2 XXIV Олимпијске игре у Сеулу

7.3 Спровођење северне политике (*Nordpolitik*)

7.3.1. Појмовно одређење и циљеви северне политике

7.3.2. Успостављање дипломатских односа и чланство у УН

7.3.3. Споразум о помирењу, ненападању, размени и сарадњи (*Agreement on Reconciliation, Non–aggression, Exchanges and Cooperation*)

7.3.4. Споразум о одрицању од употребе нуклеарног наоружања (*Joint Declaration of the Denuclearization of the Korean Peninsula*)

7.3.5. Ток и окончање спровођења северне политике

Кандидаткиња у **седмом поглављу** анализира положај две Кореје у постхладноратовском периоду. Упоредо са детантом великих сила долази и до промене у међукорејским односима покретањем северне политике. Анализом унутрашњег и спољнополитичког окружења Јужне Кореје, кандидаткиња испитује дубље мотиве покретања политике нормализације односа са Северном Корејом. Кандидаткиња долази до закључка да је главни циљ северне политике био

нормализација односа Јужне Кореје са државама чланицама комунистичког блока, док се Северна Кореја услед нерешене безбедносне дилеме и економске изолације окренула је ка нуклеарном наоружању.

Сунчана политика (1998–2007) има пет потпоглавља:

8.1. Настанак и основни принципи сунчане политике (Sunshine Policy)

8.2 Modus operandi посредством Корејског самита

8.3. Проблем нуклеарног наоружања Северне Кореје

8.4 Улога кључних актера: Six Party Talks

8.5 Резултати спровођења сунчане политике

Осмо поглавље се бави анализом основних мотива и принципе покретања сунчане политике у периоду од 1998. до 2007. године. Јужна Кореја почиње са применом потпуно новог приступа међукорејским односима, где је приоритет дат економској сарадњи и помирењу, а решење политичких питања остављено је за касније. Иако је дошло до значајног напретка у међукорејским односима, развој нуклеарног наоружања Северне Кореје се сматра главним узроком стагнације спровођења сунчане политике, истиче кандидаткиња. У овом поглављу, кандидаткиња анализом спољних политика кључних актера током преговора (Six Party Talks) о смиривању тензија на Корејском полуострву настоји да пружи одговор на питање због чега није дошло до нормализације односа две Кореје и поред искрене жеље иницијатора ове политике – Јужне Кореје.

Приказ резултата истраживања и дискусија:

9.1 Поређење немачког и корејског случаја нормализације односа

9.2 Провера постављених хипотеза применом полихеуристичке теорије

9.2.1. Методолошки постулати полихеуристичке теорије

9.2.2. Примена полихеуристичке теорије

9.3 Могућности нормализације односа две Кореје у будућности

Закључна разматрања

Након теоријског и историјског дела, у раду су представљена нова сазнања до којих се дошло путем истраживања. У складу са постављеним циљевима и хипотезама, кандидаткиња се у **деветом поглављу** докторске дисертације бавила методолошким питањима, пре свега методологијом која се користила у ранијим истраживањима примене полихеуристичког модела, а која су јој послужила као основа за истраживање. У складу са наведеним, кандидаткиња даје и детаљан опис и поређење немачког и корејског случаја нормализације односа, али разматра и могућности нормализације односа две Кореје дође у будућности.

У **Закључним разматрањима** кандидаткиња резимира резултате. Један од најзначајнијих закључака овог истраживања, али и рада у целости јесте да у поређењу са немачким случајем, политике нормализације односа које је водила Јужна Кореја нису биле политике континуитета. У Западној Немачкој је постојала јака жеља за националним уједињењем, што за Јужну Кореју не можемо тврдити, истиче кандидаткиња. Мишљење кандидаткиње је, да иако је физичка подела Корејског полуострва настала као последица сукоба великих сила, Кореја је подељена Корејским ратом и специфичностима ћуче идеологије која је толико дубоко усађења у севернокорејско друштво да можда оно не жели интеграцију са

Јужном Корејом. Данас више о становницима Јужне и Северне Кореје не можемо говорити као о истом народу, закључак је Марије Недељковић–Правдић.

Остварени резултати и научни допринос дисертације

Научни и друштвени допринос истраживања огледа се у проширивању сазнања о проблематици подељених држава која су до сада у нашој научној и стручној литератури била ограничена. Кандидаткиња наводи да је уједињење две Немачке било лако предвидети са одустајањем СССР од контроле Источне Немачке и распадом комунистичког система. Са друге стране нормализација односа две Кореје није успела, иако је Јужна Кореја спровела две политике које су се ослањале на нову источну политику. Узроке неуспеха нормализације односа две Кореје, кандидаткиња налази у противуречним интересима кључних актера. Успешност примене нове источне политике у корејском случају треба тражити пре свега у билатералној и економској размени и сарадњи, без обзира на постојећу територијалну поделу.

Применљивост нове источне политике, као успешног модела политике нормализације односа две државе није једноставна имајући у виду историјско политичке факторе који су допринели нормализацији односа две Немачке. Па ипак, овај модел спољне политике и истраживање спољног деловања једног од најважнијих европских актера у поодмаклом периоду хладноратовске борбе, кандидаткиња налази у чињеници да се на основу искустава из неког историјског периода могу извући поуке и смернице за решавање будућег деловања других држава које се суочавају са сличним или истим проблемима.

Треба имати у виду да доприноси природе уговора које је Западна Немачка потписала у овом периоду, могу наћи своју примену на друге сличне спорове који се тренутно воде, дакле да се анализом може утврдити да ли су поједини аспекти наведеног модела нормализације односа прихватљиви и применљиви. У српској научној литератури, ово се посебно односи на проблем Косова и Метохије, у смислу сагледавања практичне примене (телекомуникације, транспорт, здравство, образовање) појединих аспеката нове источне политике на локалном нивоу, без уплива у дубљу анализу правног и политичког контекста проблема.

Истраживање представља и значајан теоријски допринос полихеуристичком приступу изучавања међународних односа, а требало би да поставке и даљи напредак истраживачког програма полихеуристичке теорије да објасни различите политичке појаве. Укључујући постојећа објашњења политичких појава, полихеуристичка теорија је прешла и у друге области истраживања, док су модификације и додаци теорије само проширили њен „садржај”. Оно што чини полихеуристичку теорију прогресивном је и чињеница да су модификације теорије у складу са основним поставкама теорије и не намећу рестриктивније услове њене примене, па самим тим ова дисертација представља значајан допринос у том правцу.

Закључак

Анализом и критичком оценом докторске дисертације Марије Недељковић–Правдић, под насловом „**Примена искустава нормализације односа „две Немачке” (1972) на Корејском полуострву у постхладноратовском раздобљу**” Комисија констатује да докторска дисертација испуњава све предвиђене формалне услове прописане процедуром. Дисертација је урађена у складу са усвојеном пријавом и одобрењем Наставно–научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду. У раду се критички разматра проблем и доказују се хипотезе које су наведене у пријави. Основни делови рада и његови налази су наведени и образложени у овом реферату. Обим приложене литературе указује да је кандидаткиња била посвећена изучавању предмета дисертације што додатно учвршћује закључак Комисије о свеобухватно исправној методолошкој усмерености кандидаткиње и нивоом аргументације који се захтевају од научног рада.

Кандидаткиња је резултате свог истраживања протумачила на релевантан и убедљив начин, а приказала прегледно и систематично, јасним, прецизним и однегованим научним језиком. На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије оцењују да докторска дисертација кандидаткиње Марије Недељковић–Правдић представља самостално научно дело, па су се у складу са тим стекли сви неопходни предуслови за јавну одбрану, и предлаже Наставно–научном већу Универзитета у Београду – Факултета политичких наука да прихвати Извештај, формира комисију у истом саставу и одобри јавну одбрану докторске дисертације

У Београду, 15. јул 2024. године.

Комисија за оцену дисертације:

проф. др Драган Симић
редовни професор
Факултета политичких наука Универзитета у Београду

доц. др Милан Крстић
доцент
Факултет политичких наука Универзитета у Београду

др Михајло Вучић
виши научни сарадник
Институт за међународну политику и привреду
Београд